

Таблиця 1 – Вплив зміни валютного курсу на бізнес та економіку

Фактор	Переваги	Недоліки	Як вирішити / покращити
Девальвація гривні (зниження курсу національної валюти)	Збільшення доходів експортерів (отримують більше гривень за валютну виручку). Зростає привабливість інвестицій в економіку України	Подорожчання імпорту. Збільшення боргового навантаження для підприємств із валютними кредитами	Використання форвардних контрактів для хеджування валютних ризиків. Зменшення залежності від імпорту
Ревальвація гривні (зміцнення курсу)	Зменшення вартості імпортованих товарів. Стабілізація інфляції. Полегшення обслуговування валютних кредитів	Падіння доходів експортерів. Може знизитися приплив інвестицій, оскільки активи стають дорожчими для іноземців	Державна підтримка експортерів через пільгове кредитування. Гнучка монетарна політика НБУ для стримування занадто швидкого зміцнення гривні

Висновки. Аналіз валютних коливань свідчить про те, що девальвація гривні має як позитивні, так і негативні наслідки, що впливають на бізнес та макроекономічні показники. Ефективне управління валютними ризиками можливе за допомогою фінансових інструментів, як-от форвардні контракти, валютна диверсифікація та страхування валютних ризиків. Подальші дослідження можуть зосередитися на вдосконаленні державного регулювання валютного ринку та впровадженні міжнародного досвіду хеджування валютних ризиків в українських реаліях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петик Л. О., Нурієва В. Р. Управління валютними ризиками банківських установ в сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2023. № 4(36). DOI: 10.32782/2522-4263/2023-4-14 (дата звернення: 12.03.2025).
2. Національний банк України: вебсайт. URL: <https://surl.li/lhkdht> (дата звернення: 19.03.2025).
3. Невмержицька М. В., Новак О. С. Управління валютними ризиками. *Державний університет «Житомирська політехніка»*. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/295.pdf> (дата звернення: 19.03.2025).

Андрущак Є. М.

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

Бойчук Ю. О.

здобувачка вищої освіти 2-го курсу

ОП «Фінанси, банківська справа, страхування і фондовий ринок»

Львівського національного університету імені Івана Франка

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА НБУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вступ. У сучасних умовах повномасштабної війни економічна стійкість України значною мірою залежить від ефективності монетарної (грошово-кре-

дитної) політики, оскільки вона впливає на стабільність національної валюти, фінансову безпеку та здатність держави підтримувати обороноздатність і критичну інфраструктуру.

Мета роботи. Метою наукової роботи є теоретичне обґрунтування, аналіз та розроблення рекомендацій щодо удосконалення монетарної політики НБУ в умовах воєнного стану.

Основна частина. Монетарна політика – це заходи з регулювання грошового ринку для забезпечення економіки грошовою масою та стабільності національної валюти, що є основою макроекономічної рівноваги. В нашій державі її реалізує Національний банк України (далі – НБУ).

Проаналізуємо стан і зміну показників, які дають змогу оцінити ефективність грошово-кредитної політики. Зокрема, рівень інфляції є ключовим показником, адже країна дотримується режиму інфляційного таргетування, який в умовах повномасштабної війни трансформувався, і наразі НБУ здійснює його у гнучкішому форматі.

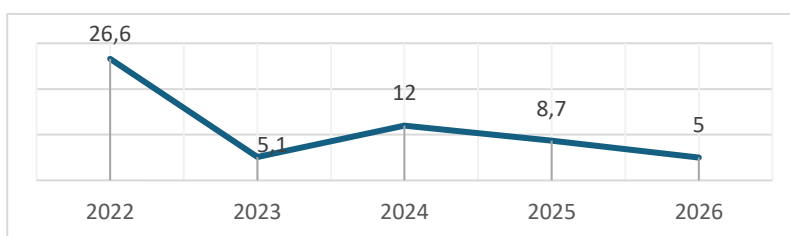

Рисунок 1 – ІСЦ на кінець року з 2022 до 2026 р. (поточний прогноз) (%)
*Побудовано автором на основі [2, 3]

Згідно з рис. 1, у 2022 р. ІСЦ зріс до 26,6 % через повномасштабне вторгнення. У 2023 р. інфляція знизилась до 5,1 % завдяки міжнародній підтримці, хорошему врожаю та налагодженню експортних зв'язків. Однак у 2024 р. вона зросла до 12 % через подорожчання витрат бізнесу та ослаблення гривні. За прогнозом НБУ, до кінця 2025 р. інфляція знизиться до 8,7 %, а у 2026 р. – повернеться до цілі в 5 %.

Ключовим інструментом монетарної політики залишається облікова ставка, через яку НБУ впливає на банківську ліквідність.

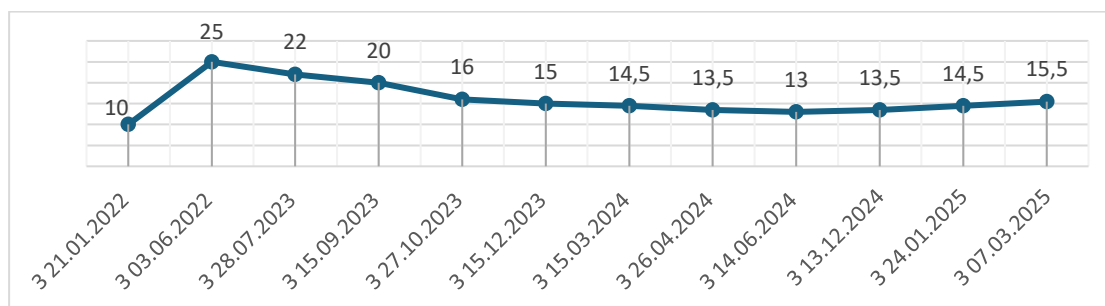

Рисунок 2 – Розмір облікової ставки НБУ протягом 2022–2025 рр.*
*Побудовано автором на основі [4]

Так, від початку повномасштабного вторгнення НБУ утримував облікову ставку на рівні 10 % до червня 2022 р., після чого підвищив її до 25 % для зупинки

відтоку депозитів і стабілізації курсу. Із середини 2023 р. на тлі покращення економічної ситуації ставка знижувалась, але з грудня 2024 р. знову зросла через інфляційний тиск. Станом на березень 2025 р. вона становить 15,5 % за умови інфляції 13,6 %.

Курс валют є важливим показником грошово-кредитної політики, оскільки впливає на вартість імпорту та опосередковано формує рівень цін.

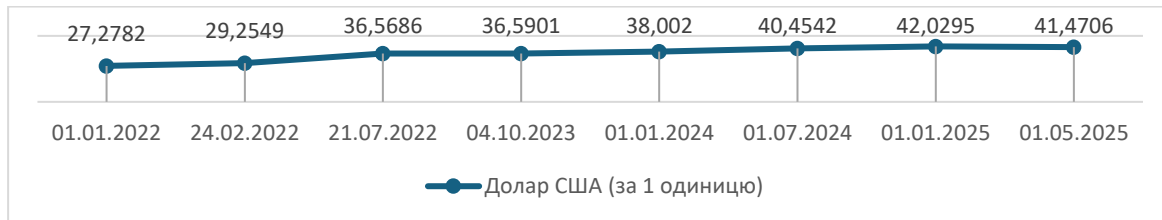

Рисунок 3 – Офіційний курс гривні щодо долара (01.01.2022–01.05.2025)*
*Побудовано автором на основі [5]

Так, проаналізувавши рис. 3, варто зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення НБУ зафіксував курс гривні на рівні 29,2549 грн/дол. для стабілізації фінансової системи. Із 21.07.2022 курс був скоригований на 25 % – до 36,5686 грн/дол. через зміцнення долара у світі. Згодом 04.10.2023 регулятор відмовився від фіксації курсу та перейшов до режиму керованого плавання, здійснюючи активні валютні інтервенції.

Проводячи аналіз монетарної політики НБУ, необхідно враховувати обсяг міжнародних активів, що залучаються для валютного регулювання.

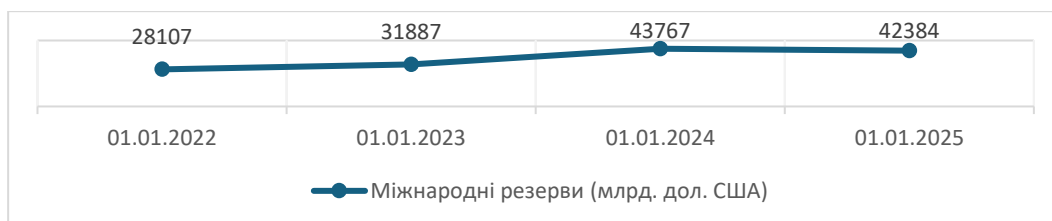

Рисунок 4 – Обсяги міжнародних резервів НБУ за 2022–2025 рр.*
*Побудовано автором на основі [1]

Аналіз динаміки показника свідчить, що фінансова допомога партнерів сприяла зростанню міжнародних резервів із 28 107 до 42 308 млрд дол. США станом на 01.01.2025, що допомогло уникнути девальвації гривні у 2023 р. після переходу до керованого плавання. Водночас несистематичність зовнішньої підтримки може спричинити коливання резервів. НБУ очікує їх зростання до 57,6 млрд дол. у 2025 р.

Висновки. Отже, головними викликами для монетарної політики НБУ в умовах війни є забезпечення цінової стабільності, обмеженість дії класичних інструментів, високий рівень невизначеності щодо валютного ринку та зовнішніх надходжень, а також постійне балансування між стримуванням інфляції та підтримкою економічного зростання.

Отже, для удосконалення ефективності монетарної політики НБУ варто: гнучко застосувати ключову ставку залежно від інфляційних прогнозів, удос-

коналювати систему резервування з преференціями для банків, що підтримують стратегічні сектори, стимулювати пільгове кредитування пріоритетних галузей, покращувати валютну політику через кероване плавання курсу та валютні інтервенції, координувати дії з Міністерством фінансів задля макроекономічної стабільності, а також активно долучатися до розподілу міжнародної допомоги та покращення інвестиційного клімату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Динаміка міжнародних резервів. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/international-reserves-allinfo/dynamics?startDate=01.01.2022&endDate=01.01.2025> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Індекс інфляції в Україні 2025. *Офіційний сайт Мінфін*. 2025. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 02.05.2025).
3. Інфляція почне знижуватися з середини року, а зростання економіки пришвидшиться – Інфляційний звіт. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-pochne-znijuvatisya-z-seredini-roku-a-zrostannya-ekonomiki-prishvidshitsya--inflyatsiyuniy-zvit> (дата звернення: 03.05.2025).
4. Облікова ставка Національного банку. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish> (дата звернення: 02.05.2025).
5. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart?startDate=01.01.2022&endDate=01.05.2025> (дата звернення: 02.05.2025).

Вовченко О. С.

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Шумілова А. Ю.

здобувачка вищої освіти
ОП «Економічна кібернетика та аналітична економіка»
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

«NO EXIT» В УКРАЇНІ: ВАЛЮТНИЙ КОНТРОЛЬ ПРОТИ ДОВІРИ ІНВЕСТИТОРІВ

Вступ. Валютні обмеження є важливим елементом економічної політики держави, особливо в умовах воєнного стану та фінансової нестабільності. Вони виступають інструментом валютного контролю і передбачають сукупність адміністративних заходів, спрямованих на регламентацію операцій з іноземною валютою, валютними цінностями, а також нагляд за фінансовими потоками резидентів та нерезидентів [1]. Такі заходи покликані забезпечити економічну безпеку, стабільність валютного ринку та підтримати платіжний баланс країни.